

Buitendienst op afstand zetten bespaart gemeente 1,5 ton

Wanneer wordt 'laten doen' goedkoper dan zelf doen?

Gemeenten met een eigen groenonderhoudsdienst zijn schaars aan het worden. Particuliere bedrijven worden tegenwoordig snel aangewezen om gemeentelijk buitendienstpersoneel in te lijven, want men wil regiegemeente worden. De gemeente Lochem heeft dit recentelijk gedaan en dient voor andere gemeenten als voorbeeld. Is op afstand zetten daadwerkelijk goedkoper? Waarin zitten de besparingen? Lochem aan het woord.

Auteur: Santi Raats

Het zal veel gemeenten niet vreemd in de oren klinken: door de crisis is er vrijwel nergens extra geld voor intensief groenonderhoud. Sinds aanvang 2014 voert het door de overheid gedomineerde bedrijf Circulus-Berkel het onderhoud uit aan het groen in de gemeente Lochem. De overeenkomst is voor tien jaar. Het gaat er met name om dat het onderhoud van de buitenruimte goed-

koper en efficiënter wordt, dat inwoners meer bij het onderhoud worden betrokken en dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werkervaring opdoen. In totaal moet deze uitbesteding 155 duizend euro besparen, vooral doordat Circulus-Berkel op grotere schaal opereert en daarmee een efficiëntieslag maakt.

Besparing personeels- en uitvoeringskosten
De Lochemse buitendienst, met 26 medewerkers (waarvan twee opzichters), acht flexibele arbeidskrachten en 34 mensen van het werkvoorzieningschap Delta, is onder de naam Bedrijf Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte (BBOOR) in zijn geheel ondergebracht bij Circulus-Berkel, met dezelfde arbeidsvoorwaarden. Dit bedrijf is op

6 min. leestijd

moment zo'n 40 bewonerscontracten afgesloten. Dat betekent dat 40 groepen bewoners ons helpen met het onderhouden van het openbare gebied. Zij krijgen daar het geld voor dat wij kwijt zouden zijn voor de goedkoopste vorm van onderhoud.' Inmiddels zien andere gemeenten de uitbesteding van het onderhoud in Lochem als een succesverhaal. Stad en Groen spreekt met betrokkenen om te achterhalen wat er allemaal kwam kijken bij het op afstand zetten.

Taken verdelen, participatie en werken naar vermogen

De overgang vergde de nodige voorbereidingen. Adviesbureau KplusV kreeg als taak om een organisatie- en bedrijfsplan te maken. Adviseur Aiko Klein was daarbij betrokken. Hij vertelt: 'We hebben de activiteiten en financiën in kaart gebracht en gekken welke taken en bedragen mee naar Circulus-Berkel konden, en welke bij de gemeente moesten blijven. Daarnaast was het belangrijk om de aanvullende ambitie van de gemeente waar te maken, namelijk het realiseren van meer arbeidsparticipatie, het te werk stellen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het laten werken van mensen vanuit de sociale dienst bij BBOOR is iets duurder door het geven van begeleiding, maar nog altijd goedkoper dan hen uitkeringsgerechtigde te laten zijn. Dat scheelt de gemeente het betalen van uitkeringen en levert behoorlijk wat op.' Daarnaast kan een overheidsbedrijf makkelijker bezuinigen dan een overheid zelf. Een overheidsbedrijf kan zijn uitvoering efficiënt opzetten voor kostenbesparing, maar wanneer de overheid een bezuiniging zou moeten doorvoeren op haar eigen buitendienst, dan zou zij zich daarmee wel eens in de vingers kunnen snijden.

Besparing door centralisatie

Toenmalig wethouder Thijs de la Court, die ooit met de rug tegen de muur voorstelde om bosbouwer te worden om zo het noodzakelijke onderhoud van het buitengebied te bekostigen, hield zich intensief bezig met de nieuwe inrichting van het onderhoudsbedrijf. Voorheen had de overheid verschillende werkverbanden in de onderhoudsdienst: sociaal-cultureel werk, stichting Welzijn Lochem, werkvoorzieningschap Delta en burgerparticipatiecontracten. Overheidsbedrijf BBOOR stuurt deze verschillende werkverbanden voortaan vanuit één centraal punt aan. De visie van De la Court is gebaseerd op een kringloopwinkel, waarbij een gebruikt bankstel via verschillende bewerkingen door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in die ene kringloopwinkel weer opgelapt wordt voor een tweede leven. Met andere woorden: door

zijn beurt ontstaan uit de afvalbedrijven van acht gemeenten, waaronder Lochem.

Henk-Jan Bouwhuis, afdelingshoofd van de gemeente Lochem en interim-manager van BBOOR: 'De taakstelling voor BBOOR is om met twee man minder te werken. Dit moet een besparing van 75 duizend euro opleveren. Ook moet er in totaal 80 duizend euro bespaard worden op de uitvoeringskosten.' Bouwhuis ziet de uitvoering van de taakstelling rooskleurig in. 'Dat gaat zeker lukken. We huren twee vakmensen minder in, maar hebben het hele jaar de beschikking over 34 mensen van het sociale werkvoorzieningschap Delta.

Besparing door burgerparticipatie

Burgerparticipatie moet volgens het bedrijfsplan van BBOOR 10 procent van de totale besparing opleveren. De werkelijke besparing is lastig in geld uit te drukken. Bouwhuis: 'We hebben op dit

ACHTERGROND

verschillende werkzaamheden en werkverbanden op één locatie onder te brengen, kun je efficiënt werken en geld besparen. Ook inkoop en facturering zijn inmiddels gecentraliseerd.

De taakstelling voor BBOOR is om met twee man minder te werken

Betrokken partijen

Formeel moest KplusV een bedrijfsplan schrijven, maar het proces daaromheen was net zo belangrijk. Relevant is de verschillende partijen in het proces te betrekken. Bouwhuis vertelt: 'Circulus-Berkel was bij alle bijeenkomsten aanwezig en de buitendienst had een klankbordgroep die mocht meepraten. Deze betrokkenheid vloeit voort uit het feit dat Circulus-Berkel betrokken wil zijn bij de beleidsvorming. Dat is het voordeel van een overheidsbedrijf: het staat dicht bij de overheid en heeft niet tot doel om winst te maken. Het werkt tegen kostprijs.'

Bij de overheveling van een overheidsdienst naar een overheidsbedrijf kan een gemeente 'inbesteden': omdat het overheidsbedrijf is voortgevloeid uit gemeentediensten en alleen aangestuurd kan worden door overheden, hoeft men niet openbaar of onderhands aan te besteden en kunnen overeenkomsten na afloop desgewenst zonder aanbesteding verlengd worden. Lochem heeft met Circulus-Berkel een overeenkomst afgesloten voor tien jaar. Bij uitbesteding aan een doorsnee marktpartij is één van de opties dat een opdrachtgever zijn personeel telkens meeneemt in de volgende aanbesteding, maar dan weten de personeelsleden nooit wie de volgende keer hun baas zal zijn. Dat kan onrust in de hand werken.

Onderhoud én beheer uitbesteed

De gemeente wilde regiegemeente worden. Hierbij

is gesproken over drie varianten: Regie Basis (alleen de uitvoering overdragen naar BBOOR), Regie Plus (uitvoering, beheer, projecten en investeringen mee naar BBOOR) en Regie Max (uitvoering, beheer én beleid mee naar BBBOOR). De gemeente koos voorlopig voor Regie Basis, met een gefaseerde invoering. Sinds januari 2014 is de uitvoering overgegaan naar BBOOR. Tot januari 2016 is er tijd om beheer, projecten en investeringen over te dragen naar het overheidsbedrijf. Het overhevelen van de binnendienst gaat niet over één nacht ijs, want opnieuw worden taken en budgetten eerst duidelijk in kaart gebracht voordat ze overgenomen kunnen worden. Adviesbureau KplusV is aangewezen om dit proces te begeleiden.

Kennis delen

Klein vertelt waar de kennis vandaan komt voor de uitvoering van het onderhoud door BBOOR binnen Circulus-Berkel. 'Het grootste gedeelte van de kennis komt vanuit de gemeente. Je kunt daarbij denken aan bedrijfsplannen, beheerplannen, de inventarisatie en de staat van het areaal en de budgetten. Maar Circulus-Berkel levert evengoed input: ook hier is beheer- en onderhoudskennis aanwezig en er moet goed worden gekeken hoe BBOOR daarbinnen past. Zij zijn vanaf het begin bij het proces betrokken, want zij zijn degenen die de taken gaan overnemen.'

Aiko Klein

Personeel goed inlichten

De buitendienstmedewerkers stonden open voor de verandering. Volgens Klein was dat te danken aan het werk van het afdelingshoofd Bouwhuis. 'Hij heeft zijn personeel goed betrokken bij het proces en uitgelegd hoe de nieuwe situatie er voor hen uit zou komen te zien, namelijk dat zij terecht komen in een bedrijf dat gericht is op uitvoering, waar meer (ontwikkelings)mogelijkheden zijn. Elders zijn voorbeelden bekend van medewerkers die eerder plantsoenen schoffelden en bijvoorbeeld werkzaam werden binnen het afvaltransport of op de kraan. Als BBOOR-mensen zelf wat anders willen, kunnen ze binnen Circulus-Berkel reageren op interne vacatures.' Volgens Klein is de sleutel tot succes van een uitbesteding dan ook het personeel op de juiste manier te betrekken bij alle ontwikkelingen in het proces; dat zorgt voor draagvlak bij het personeel.

Controleren op kwaliteit

Omdat de gemeente en Circulus-Berkel allebei wilden weten waar ze aan toe waren, verrichtte Antea Groep in oktober 2013 volgens CROW-richtlijnen een nulmeting in het openbaar grijs en groen op tweehonderd plekken van 100 bij 100 meter. In oktober 2014 is er opnieuw een meting verricht. 'De algehele situatie was gelijk of verbeterd', aldus Henk-Jan Bouwhuis. 'Door de tweede meting werd

Henk-Jan Bouwhuis

ook inzichtelijk waar Circulus-Berkel te véél groenonderhoud had verricht en waar het onderhoud meer aandacht vergt. De resultaten van de tweede meting kunnen door Circulus-Berkel worden gebruikt om efficiënter te werken.'

Bouwhuis legt uit hoe Lochem regie voert en de verantwoordelijkheid, maar ook de kennis bij Circulus-Berkel legt. 'Lochem werkt in drie jaar tijd toe naar een zogeheten Dienstverleningsovereenkomst. Dat betekent dat we werkafspraken maken voor deelplekken in de openbare ruimte, zoals vlakken op A-kwaliteit of op B-kwaliteit onderhouden, of het aantal burgermeldingen terugbrengen van 1000 naar 800. Dat betekent dat Circulus-Berkel ervoor moet zorgen dat de 'scheefliggende tegel' of 'overhangende tak', waar normaal gesproken een burger over geklaagd zou hebben, voorkomen wordt. Voorkomen is beter dan genezen.'

Uitbesteden niet per se beste optie

Volgens Aiko Klein is uitbesteden van onderhoud niet per se de beste optie, hoewel de redactie van Stad en Groen nauwelijks een gemeente kan vinden met een eigen groendienst (afgezien van grote gemeenten, die door hun schaal nog een eigen groendienst kunnen aanhouden). 'Het hangt ook af van wat het gemeentebestuur belangrijk vindt. Sommige besturen geloven in een eigen dienst, sommige geloven in de markt. Ook hangt het ervan af hoe effectief de eigen buitendienst werkt en welke ervaringen een gemeente heeft met marktpartijen. En tot slot is verzelfstandigen meer een middel dan een doel. Het politieke doel moet centraal staan, mogelijk ook met doelstellingen zoals de Participatiewet. De vraag is welk middel in een specifieke gemeente en situatie het einddoel het beste dient.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5335